

Nogle Optegnelser af Kontreadmiral Johan Gerhard Arff

med supplerende Meddelelser om hans Levned af **E. Marquard.**

Den 7. Februar 1769 indgav daværende Kommandørkaptejn *Johan Gerhard Arff* en Ansøgning til Kongen om Forfremmelse til Kommandør i Sætaten. Anledningen hertil var Kommandørkaptejn Wolfgang Kaas' Forfremmelse til Kommandør. Arff havde indtil da haft Anciennitet foran Kaas, og han saa derfor heri en Tilsidesættelse, der berørte ham saa meget mere pinligt, som han altid havde opfyldt sine Pligter til sine Foresattes Tilfredshed og desuden var en af de Officerer, der for Uddannelsens Skyld havde færdedes mest i fremmede Lande og udenlandsk Tjeneste. Med hans Ansøgning fulgte nedenstaaende Optegnelser om hans Tjeneste til Søs.

Udtog af de Campagner Commandeur Capitain Arff haver aflagt udj Deres Kongelige Mayestæts Søs Tjeneste, som og udj Engelsk og Fransk Søs Tjeneste.

Som Cadett:

1738 paa Fregatten Raae, der commandertes af Capitain Leutnant nu værende Hans Excellence Wice Admiral Rømling udj Øster Søn.
1739 idem.

1740 paa Fregatten Raae udj Øster Søn og førdes af sahl. Hr. Comdr: Capit. Holst dend Tiid Capit. Leutnant.

1741 paa Fregatten Søs Ridderen, førendes af sahl. Hr. Capit. Klog, krydsende under Island, forliiste Masterne og maatte gaae til Norge, derfra til Kiøbenhafn, hvor jeg samme Aar

1741 maatte overtræde paa Orlog Skibet Prinsesse Charlotte Amalia, som førdes af sahl. Hr. Schoutbynacht Suhm, der commanderte Escadren, som bestoed af 3de Orlog Skibe og 3de Fregatter, destineret til Iisland.

Second Leutnant:

1742 med Fregatten Raae, som førdes af sahl. Hr. Commandeur B. Fontenay, var udj Nord Søn og ved Dvale Grundenes Opmaalning, hvortil jeg blev brugt under sahl. Capit. Leutnant Wests Direction.

1743 paa Orlog Skibet Prinsesse Sophie Hedevig, som førdes af sahl. Hr. Commandeur Mühlenfort under Commando af Hands Excellence Hr. General Admiral Leutnant Greve af Danneskiold Samsøe.

1744 effter Kongelig Ordre rejste til Engeland og der blev placeret paa Orlog Skibet Duke af 90 Canoner, hvor Wice Amiral Stuart

hafde sit Flaeg, var 16 engelske og 8te hollandske Orlog Skibe combineret paa 1 Krysstogt udj 11 Uger, under Commando af Admiral Balchen udj Victoria, som udj opgaaende af Canalen forliiste om Natten d. 14de 8br. samme Reisse.

1745 gick med eet Ammunitions Skib til Middellandske Søen og ved Andkomsten til Hoved Flaaden blev placeret paa Orlog Skibet Berwick af 70 Canoner, som førdes af Capitain Jasper, var stedsse udj Flaade under Vice Admiral Rowleys Commando.

1746 blev forfløttet paa Orlog Skibet Darthmouth 50 Canoner, førendes af Capitain James Hamilton under Vice Amiral Medleys Commando udj Middellandske Søen.

1747 efter Kongelig Ordre retournerede og andkom til Kiøbenhavn udj Juny.

Premier Leutnant:

1748 paa Fregatten Christansborg, som var paa Besejgling med 3de andre Fregatter udj Nord Søen, under Commando af Hands Excellence Hoy Velbaarne Hr. Admiral Greve af Laurvig, dend Tiid Comdr. Efter at Campagnen var til Ende bragt, fick ordre at commandere.

1748 dend armerede Baad Windhunden for at krysse udj Sundet.

1749 paa Orlogskibet Oldenborg, da Høyst Sahlig Kong Friderich den 5te gick til Norge.

1750 paa Kiøbenhafns Vagt Skib.

1751 paa Orlog Skibet Nellebladet til Ostindien, som førdes af sahl. Hr. Comdr. Capitain Richardt.

1752 idem udj Oost Jndien.

1753 gick Sejl fra Oost Jndien udj Nellebladet, og ved Capitain Sivers Dødsfald blev forfløttet som Næst Commanderende paa Fregatten Bornholm, der førdes af Pr. Leutnant A. N. de Fontenay, nu Comdr. Capit.

1754 andkom løckeligen til Kiøbenhavn med Fregatten Bornholm.

Capitain Leutnant;

1755 uden Employ.

1756 paa Fregatten Møen under Commando af Comdr. Capitain Steffensen, dend Tiid Capitain, mens efter Kongelig Ordre maatte derfra afgaae og reise til Franckerig.

1756, d. 1ste September blev fra Brest placeret som Leutnant paa Orlog Skibet Le Tonnant paa 80 Canoner, der førdes af Cheff d'Escadre Prince de Listenois under Marechall de Conflans Commando.

1757 paa Orlog Skibet Le Tonnant udj Escadre af 5 Skibe og 3 Fregatter til West Jndien, hvor vi erobrede det engelske Orlog Skib Warwick paa 50 Canoner, og gick med Escadren til Louisbourg, hvor

Wice Amiral Bois de la Motte andkom med en Escadre fra Rochefort og 4 Skibe fra Toulon, i alt 16 Skibe af Linie og 4 Fregatter, med dend Force afværgede de Engelskes Entreprise paa Louisbourg.

1758 paa Orlog Skibet Le Courageux paa 74 Canoner, som førdes af Marquis Cousage de la Rochefoucault destineret til Westindien.

Capitain:

1759 paa Orlog Skibet Soleil Royal paa 80 Canoner, hvor Marchall de Conflans førde Wice Admiral Flagget, og hafde 21 Skibe af Linie med 4 Fregatter under sin Commando, og gick Sejl fra Brest d. 14de November, og d. 20de blev udj Indsejlingen til Morbian attaqueret, adspreedt og slagen af dend engelske Flode. Dagen efter nøddes at sætte Soleil Royal paa Land under Croisié, hvor Skib og Godtz forliistes, i alt blev 1 Skib tagen, 2de, som udj Batallien gick under uden at kunde rædde Mandskabet, og 3de forliiste og opbrændte.

1760 paa Prammen La Fortunée, som commandertes af Vicomte de Rochechouart; armerede 6 Pramme udj Nantes, og gick udj Escadre til Rochefort.

1761 paa Orlog Skibet Le Brillant paa 64 Canoner, som førdes af Vicomte de Rochechouart; var 7 Skibe og 3 Fregatter under Commando af Cheff d'Escadre le Comte Courbon de Blenac.

1762 paa Orlog Skibet Le Brillant, og gick med forandfødte Escadre til Westindien, hafde 3 Batallioner regulaire Tropper for at debarquere paa Ejlandet Martinique, mens kom for sildig, som Ejlandet allerede var af de Engelske erobret. Altsaa debarquerede Tropperne udj St. Domingo. paa een Krysstogt, toeg een Couphardie Floode med 600 engelske Soldater, destineret til Havana. Der efter transporterede spanske Troupen til Ejlandet Cuba.

1763 ved Freedens Slutning efter Kongelig Ordre retournerede og andkom til Kiøbenhavn d. 4de April samme Aar.

1763 commanderte Galleyen Friderichstad paa Besejgling og strax derefter aller naadigst udnævnt til Comd. Capit.

1768 hafde ordre til Orlog Skibet Mars paa 50 Canoner.

J. G. Arff.

Skøndt disse Optegnelser er ret detaillerede, kunde der dog være Anledning til at gøre nogle Tilføjelser, navnlig for Tiden efter 1769.

Johan Gerhard Arff hørte til en Familje, der har frembragt flere Søofficerer og talt flere ret fremragende Mænd i sin Midte. Hans Farfader var Kommerceraad, Assessor i Højesteret, Direktør ved det ostindiske Kompagni Nicolai Jantzen Arff, der var gift

med Maria Feyga. Af deres Børn var den ældste Grosserer, Vinhandler Johan Gerhard Arff, efter hvem Kontreadmiralen er opkaldt. Den yngste var Nicolai Dominicus Arff, der døde som Kommandør i Søetaten 1758. Som ung Kadet deltog han ombord paa Orlogsskibet „Prins Christian“ under Kommando af Viceadmiral C. C. Gabel i Slaget paa Colbergerheide den 24. April 1715. Han var gift to Gange, første Gang med Georgia Elisabeth Schlösser, der døde 1750, anden Gang med Marie Cathrine Lemvig. Saavel hos Lengnick (Stamtavlen over Familien Arff) som i Genealogisk-heraldisk Samling (Specialia, Borgerlige Slægter, A Nr. 7) er der indløbet nogle Unøjagtigheder med Hensyn til N. D. Arffs Børn. Lengnick angiver, at der i første Ægteskab fødtes ni Børn, i andet Ægteskab to. Geneal.-herald. Saml. derimod har, at det andet Ægteskab var barnløst, men udelader et Par Børn af første Ægteskab, der døde i spæd Alder. I Virkeligheden var der vistnok, som det fremgaar af Lengnicks Kirkebogsuddrag for Holmens Kirke (i Rigsarkivet), ingen Børn af andet Ægteskab, medens der i første Ægteskab fødtes følgende 11 Børn:

1) Else Margrethe, f. 1722, g. 1738 med Kancelliraad, Regimentskvartermester Herman Christopher v. Som. 2) Johan Gerhard, Kontreadmiral, f. 1723. 3) Friderike Sophie, f. 1724, død 1725. 4) Friderike Sophie, f. 1726, død 1727. 5) Christian Ludvig Frederik, f. 1729, Søkadet 1740, død 1747. 6) Lovise¹⁾, f. 1730, død 1750. 7) Maria²⁾, f. 1732, død ugift 1801. 8) Sophie Magdalene, f. 1733, død 1816, g. 1750 m. Kaptejn i Søetaten, senere Viceadmiral Johan Cornelius Krieger. 9) Charlotte Amalia, f. 1734, død 1761, g. 1753 m. Taxateur ved Københavns Toldbod Christian Frederik Løwe. 10) Christian Henrik, f. 1735, død 1777 som Premierløjtnant i Søetaten. 11) Nicolai Conrad, f. 1737, død i Udlandet 1758. Sekondløjtnant i Søetaten.

Johan Gerhard Arff var født 1723, døbt den 5. Juli s. A. i Holmens Kirke. Den 31. December 1732 blev han antaget som Kadet, avancerede den 29. December 1741 til Sekondløjtnant

¹ og ²) Lengnicks Stamtavle over Familien Arff. Haandekspl. i R. A.

nant i Søetaten. To Aar senere fik han Tilladelse til at gaa i engelsk Tjeneste, hvor han ansattes som Midshipman sammen med Søløjtnanterne Vosbein og Høyer paa Orlogsskibet „Duke“. Om den følgende Tid giver hans egne Optegnelser god Oplysning. Han nævner dog ikke, at han i April Maaned paa egen Haand forlod den engelske Tjeneste og gik til Pisa for at lægge sig efter Konstruktionen af Galejer. Dette Skridt er øjensynlig bleven unaadig optaget; ti i sin næste Skrivelse til Admiralitetet, af 14. Juni 1746, gør han Undskyldning for denne Rejse og meddeler, at han nu atter vil begive sig ombord paa det engelske Skib¹⁾. Den 12. September s. A. kvitterer han for Modtagelsen af Hjemkaldelsesordren; han ankom atter til København i Juni 1747.

Under Opholdet i Udlandet var han bleven forbigaaet ved Avancementet til Premierløjtnant, men dette kom dog ikke til at skade ham, idet han ved sin Udnævnelse til Premierløjtnant den 10. Juni 1747 fik tildelt Anciennitet fra 28. Oktober 1746.

I 1748 var han til at begynde med udkommanderet paa Fregatten „Christiansborg“ under Kaptejn Jesper Hansen Reichardt, og først den 8. August fik han Ordre til at overtage Kommandoen over det i Biografien nævnte Fartøj „Vindhunden“, der var Vagtskib i Sundet.

1750 var han Chef for Vagtskibet paa Københavns Rhed, Fregatten „Christiansø“.

I Aarene 1751 til 1753 var han i Ostindien, først paa Orlogsskibet „Nellebladet“, Kaptejn Jesper Reichardt, derefter paa Hjemveien som Næstkommanderende paa Fregatten „Bornholm“. Rejsen medførte flere Ulæmper for ham. Af mindre Betydning blev en Klage, der indgaves over ham og Løjtnant Lütken af Ostindisk Kompagni, fordi de havde udskældt og slaaet Styrmanden paa Kompagniets Skib „Frederikshaab“. Admiralitetet svarede nemlig Direktionen, at de to Officerers Optræden ganske vist stred imod Orlogsskik, og at det ogsaa var villig til at give dem en Irettesættelse herfor, men at Styrmanden, der ikke havde efterkommet den ham givne Ordre om at ligge stille under

¹⁾ Registratur over indkomne Sager til Admiralitetet ¹¹/₄ og ¹⁴/₈ 1746.

Varpningen med „Bornholm“, med „Frederikshaab“ var kommet paa tværs af Skibet, saa at det kom paa Grund. Ved en Retssag vilde han derfor blive udsat for alvorlige Ubehageligheder. Og paa en senere Skrivelse fra Kompagniet svarede Admiralitetet ved at sende en Skrivelse fra de nævnte Officerer, i hvilken de „gjør en Declaration, Styrmanden for de tilføjede Slag til Satisfaction“. Var man ikke tilfreds dermed, maatte Sagen gaa til Retten. Hvad Kompagniet vilde vælge, var vel nok paa Forhaand givet.

Mere ubehagelige for Arff var de pekuniære Følger af denne Rejse. Han har sikkert alle sine Dage været en daarlig Regnemester i Pengesager. Paa de forskelligste Tidspunkter af sit Liv søger han om Hjælp til at betale sin Gæld. Da han som Løjtnant var i engelsk Tjeneste i Middelhavet, skriver han til Admiralitetet¹⁾, at han har maattet optage Penge og beder om, at de derfor udstedte Veksler maa blive betalte. Og nu paa denne Rejse blev det rent galt. Togtet var i pekuniær Henseende meget uheldigt for Officererne og Betjentene. Medens der ellers kunde tjenes store Summer paa en saadan Rejse, indrømmer Admiralitetet i sin Forestilling til Kongen af 13. August 1754, at alle Officerer og Betjente har haft mere Skade end Fordel af Rejsen, og at en Del af dem virkelig ved den er „sat i vanskelige og tunge Omstændigheder“. Saaledes har Arff og Løjtnant Ackeleye maattet laane Penge i Indien og ved den Lejlighed maattet svare 50 Procent i Bodmeri. Men da man ikke har kunnet forudse de uheldige Forhold, mener Admiralitetet ikke at kunne anbefale Ansøgningen om en Pengegave. Kongen resolverede under 22. August, at man „for Consequence skyld“ ikke kan give Supplikanterne nogen ekstra Dusør, men som Plaster paa Saaret fik han og ni andre Premierløjtnanter Kaptejnlojtnantskarakter. Ganske kort efter ansøgte Arff saa om et Forskud paa 1200 Rd. til Betaling af sin Gæld. Admiralitetet henstiller det ganske til Kongens Afgørelse, om han skal have Laanet tilstaaet, men, hedder det i Forestillingen af 3. Sep-

¹⁾ Registratur over indk. Sager til Admiralitetet 12/8 1746.

tember 1754, „skulde nu Eders Majestæt allernaadigst accordere hans Begjæring, da maatte dog, siden Capitaine Lieutenant Arff er os bekjendt ved adskillige Leyligheder, og nu ved at lade gjøre hans endelige Afreigning, at være kuns maadelig Huusholder, allernaadigst være anbefalet, at saavel hans til ultimum Septbr. a. c. tilgodehavende Gage, som de allernaadigst ham accorderede 1200 Rdr., ikke skulde employeres uden til Gjelds Afbetaling, at naar en Gjeld til Consul Ployart var afbetalt, det øvrige først og fremmest skulde gaae til at befrie ham fra dend Gjeld han har satt sig i paa dette Togt, og, om noget overskød, til andre hans Creditorer, til hvilken Ende han og ikke selv blev Pengene mægtig, men Divisions Chefen deri maatte for ham være Huusholder, og alting afclarere.“ Han fik Laanet, men kun paa de foreslaaede Betingelser. Det tjener ganske vist til hans Undskyldning, at det under saadanne Forhold var dyrt at leve i Udlandet, men Admiralitetets Erklæring siger ganske usminket, at han var en daarlig Økonom.

Og i den Henseende har han næppe forandret sig. Dette viser sig atter, da han i 1756 fik Tilladelse til at gaa i fransk Tjeneste sammen med Kaptejnløjtnant Gedde, Premierløjtnanterne Collin og Laub samt Sekondløjtnanterne Basballe og Becker. Ligesom de andre fem Officerer fik han bevilget et Aars Gage som Forskud. Endvidere fritoges han for, under sit Ophold i Udlandet, at afdrage paa sin Gæld — hvad han udtrykkelig havde forpligtet sig til — skøndt han da kun havde afdraget 100 Rd. ialt paa ovennævnte 1200 Rd. Desuden fik han, ligesom de andre, tilstaaet dobbelt Gage, saa længe hans Ophold i Udlandet varede. Han fik sit Tilgodehavende udbetalt uden Afkortning. Alle seks Officerer fik hver 100 Rd. Rejsepenge straks efter deres Ankomst til Brest. De beholdt den dobbelte Gage, skøndt de ogsaa blev gagerede af den franske Stat (Arff fik Løjtnants-Rang og -Gage). Da Arff skulde paa sit første Togt til Vestindien med Orlogskibet „Le Tonnant“, fik han som Forskud et halvt Aars Gage og Tillæg. Da han i Slutningen af 1758 ventede at blive udkommanderet paa Orlogskibet „Le Courageux“ til Martinique, fik han atter et Forskud, denne Gang

et helt Aars Gage og Tillæg, næsten 500 Rd. Den 21. December s. A. forøgedes hans Indtægter ved, at han fik Kompagni og avancerede til Kaptein. Ved kongelig Resolution af 24. September 1761 fik han atter bevilget et Aars Gage. Alligevel stiftede han i Løbet af disse Aar i Frankrig en Gæld paa 4000 Livres, som han ikke var istand til at betale. Dette fremgaa af, at Postdirektør Persolle i Brest i 1763 henvendte sig til den franske Gesandt i København og bad ham intervenere. Kongen tilstod ham da under 8. September 1763 et Laan paa 4000 Livres, som han skulde afbetale med 100 Rd. aarlig. Han slap dog ret snart ud af denne Gæld, idet han endnu samme Aar fik eftergivet 250 Rd., og i 1764 Resten af sin Gæld, næsten 1900 Rd. Dermed synes han at være kommet ud over sin Gæld, idet en saadan slet ikke nævnes i 1766, da han fik sin Afregning udbetalt, og heller ikke i 1767, da han for sin tilkommende Hustru indsatte 1000 Rd. i Enkekassen.

Disse Penge har imidlertid ikke været spildt. Arff har sikkert forstaaet at drage Nytte og Lærdom af sit Ophold i Udlandet. Jævnlig hjemsender han Tegninger og Modeller til Fartøjer; saaledes nævnes 1763 Tegninger og Modeller til 17 Fartøjer, som er tilstillet Konstruktionskommissionen. Og at man paa højere Steder har haft Øje for hans Dygtighed, kan maaske bl. a. fremgaa af, at han ved sin Hjemkomst fik Ordre til at indsende et Memorial over Forskellen paa den danske og franske Flaade; dog er det jo ogsaa muligt, at man paa den Maade har ladet ham føre Bevis for, at det lange Ophold i Udlandet var bleven udnyttet paa rette Maade.

Før sin Afrejse fra Frankrig havde han den 22. Februar 1763 Audiens hos Kong Ludvig XV, og samme Dag hos Marineministeren, Hertugen af Choiseuil, „som udj Presence af Hands Excellence Herr Greve af Wedell Frijs ofvervældede os med alt hvad der kand siges og optænkes til vorres Berømmelse“¹⁾. Nogle Dage efter fik han overrakt Ridderordenen „du vrai mérite militaire“. Det er ogsaa værd at lægge Mærke til, at han

¹⁾ J. G. Arff Skrivelse til Krigskancelliet.

under sit syvaarige Ophold i Frankrig næsten uafbrudt var udkommanderet.

Et syvaarigt Ophold i Udlandet maatte naturligvis falde ham noget langvarigt, og han havde da ogsaa i de sidste Aar Gang efter Gang ønsket at blive hjemkaldt. I 1761 søgte han derom, da der ikke var Udsigt til nogen Udrustning. Under 7. Maj 1761 resolverede Kongen, at han og Kaptejnløjtnant Basballe skulde kaldes hjem; men inden Ordren kom dem i Hænde, havde de faaet Udkommando, hvorfor de fik Tilladelse til at blive, til Kampagnen var endt. Først i Slutningen af 1762 fik han den definitive Hjemkaldelsesordre, og den 4. April 1763 ankom han til København, hvor han atter indtraadte i sin Tjeneste.

Den 10. August 1763 fik han Kommandørkaptejns Karakter.

Den 7. Januar 1767 fik han Tilladelse til at indgaa Ægteskab med Bolette Elisabeth Høyer, og blev viet til hende den 12. Juni s. A.¹⁾ Hun var en Datter af Kaptejn Hans Høyer, Regimentskvartermester ved det Fynske Regiment, og Hustru Agnete Elisabeth Hagens. Hun var døbt i Garnisons Kirke i København den 1. Juni 1742 og var saaledes 24 Aar, da hun blev gift med den næsten en Snes Aar ældre Johan Gerhard Arff. Deres Ægteskab var barnløst.

Der har aabenbart været livligt Blod i den Arffske Slægt. Hos hans yngre Broder, Premierløjtnant Christian Henrik Arff, viser dette sig ogsaa. I 1764 fik han Tilladelse til at gaa nogle Aar i fremmed Tjeneste. Han havde da en Gæld paa 300 Rd. Dette behøver ganske vist ikke at tyde paa noget uheldigt, men at Rejselysten næppe har været hans eneste Bevæggrund til at søge til Udlandet, fremgaar dog utvivlsomt af, at da han efter en 18 Maaneders Rejse til Østen paa et af det hollandske Kompagnis Skibe den 19. Juli 1766 fra Amsterdam sendte Ansøgning om at maatte vende hjem og indtræde i sit Nummer, udtaler Admiralitetssekretær Etatsraad C. Fleischer i sit Promemoria, at der vel intet er til Hinder for hans Hjemkomst, men at det skal betydes ham, at man venter en vis Forbedring og Forandring

¹⁾ Lengnick: Stamtavle over Familien Arff.

hos ham, da han „ved en slet Opførsel vil forspilde al hans Lykke“. Og samtidig indsender hans Broder Johan Gerhard Ekstrakt af en Skrivelse fra Agent Dull, dateret 19. August 1766, hvoraf fremgaar, at Christian Henrik har opført sig godt paa hele Rejsen under Kaptejn Cornelis Sictersson.

Heller ikke Johan Gerhard kunde holde sig i Ro ret længe; han har næppe følt sig synderlig tiltalt af den daglige Tjenestes Trædemølle. Foreløbig hengik der dog nogle Aar. 1768 var han Chef for Orlogskibet „Mars“, og i 1769 kommanderede han Orlogskibet „Slesvig“. Men Udlængslen var ham for stærk. Da der i 1770 frembød sig en Lejlighed til at komme i fremmed Tjeneste, greb han til. Den 8. Marts 1770 fik han efter Ansøgning Tilladelse til at gaa i russisk Tjeneste. Han dimitteredes af dansk Tjeneste med Schoutbynacht Karakter og en aarlig Gage af 800 Rd. Sammen med ham fulgte Kaptejn Basballe, Kaptejnløjtnanterne Claus Tønder, Fasting, Johannes Aceleye og Ployart samt Premierløjtnant Jens Christian Nissen, der alle fik højere Karakterer. I Juli samme Aar førte Arff en russisk Eskadre paa 18—20 Sejlere, der passerede Øresund paa Vejen fra Østersøen til Middelhavet. Selv siger han, at han „var indtraad i den russisk-keyserlige Tjeneste efter Kongl. Maytts. aller-naadigste Befaling og Keyserindens foregaaende Forlangende for at commandere en Escadre, der skulle bruges i Archipelago“, og at han „i denne Post har været saa lykkelig efter Ønske og med mueligste Success at udføre alt det mig har allernaadigst været anfortroet.“ Han udtaler sig saaledes i en den 7. Juli 1772 dateret Skrivelse, i hvilken han efter sin Afskedigelse af russisk Tjeneste søger om at maatte genindtræde i dansk Tjeneste og henviser til, at dette i Kongens Navn er bleven lovet ham af Gehejmraad Grev Osten den 15. Oktober 1771. Det var hans Ønske at indtræde med Anciennitet fra 8. Marts 1770. Kongen resolverede imidlertid under 15. Juli, at han kunde genindtræde, men i sit gamle Nummer, og tilstod ham et Tillæg paa 300 Rd. Da han imidlertid derved vilde komme til at staa under en Del Kommandører, skøndt hans Karakter som Schoutbynacht var højere end deres, søgte han den 17. Juli om sin Afsked med

800 Rd. Pension og med Tilladelse til at „retirere sig til et mindre kostbart Leve-Sted“, indtil Kongen muligvis vilde betro ham et passende civilt Embede.

Den 14. Januar 1773 udnævntes han til Medlem af den Kommission, der skulde undersøge de Fordringer paa den russiske Regering, der var rejst af danske Matroser, der havde staaet i russisk Tjeneste. At han har haft Kongens Bevaagenhed, ses ogsaa af, at han ved kgl. Resolution af 17. Juni s. A. fritoges for at betale Procentskat af sin Pension.

Den 24. Juli 1776 fik han Tilbud om enten af faa et Tillæg af 300 Rd. eller at indgaa efter Tur og Anciennitet som Divisionschef. I December s. A. fik han Tillægget paa 300 Rd. uden Afkortning.

Han døde den 4. Marts 1781¹⁾ og blev begravet fra Holmens Kirke. Hans Hustru overlevede ham i over 38 Aar. Hun døde den 22. November 1825.

Kontreadmiral Johan Georg Arff hører ikke til de danske Søofficerer, der i sit Fædrelands Tjeneste har udmærket sig ved vundne Slag og store Krigsbedrifter. Dertil frembød der sig i hans 58-aaarige Levetid ingen Lejlighed. Men man kan sikkert med fuld Føje betegne ham som en baade energisk og dygtig Officer, der ved sin fra mange forskellige Steder hentede Erfaring utvivlsomt har haft en ikke ringe Betydning for den danske Flaade. At han, der i udenlandsk Tjeneste viste sig som en modig og dygtig Officer og overalt og altid høstede Anerkendelse for sin Virksomhed, ikke fik Lejlighed til i større Maalestok at lægge sine Evner for Dagen i dansk Tjeneste, kan ikke lægges ham til Last. Det skyldes udelukkende Tidsforholdene.

¹⁾ Land-Milit. Etat. Pensionsk. Nr. 3196. Enkens Pension løb fra 5. Marts 1781.

Tillægsbemærkninger om Adm. Arffs Krigstjeneste i Rusland og en Gravskrift paa hans Ligplade¹⁾.

Til nærmere Belysning af Admiral Arffs Virksomhed under russisk Flag kan jeg supplere ovenstaaende med følgende Uddrag af russiske Kilder²⁾.

Arff blev taget i russisk Tjeneste som Kontreadmiral 12 Apr. 1770³⁾, den 17 Juni gik han fra Kronstadt til Reval paa det af ham førte Skib: Svjatoj Georgij Pobjedonosets (Sejrherrn St. Georg). Den 19 Juli meddeler Kejserinde Katrine II Grev Orlof, der laa i Arkipelaget med den russiske Flaade, at en Transport var ifærd med at afgaa til ham med 523 Mand af Preobraschshij Garden og 2167 Mand Fodfolk. Hun nævner, at hun har betroet Transporten til Kontra Admiral Arff, „som paa Grund af sin udmærkede Dygtighed og Erfarenhed i Søkrigstjenesten er antaget fra dansk til vor Tjeneste“ og befaler, at han, naar han kommer til Arkipelaget, skal staa under Admiral Spiridofs Overkommando. Reskriptet er interessant ved den Klogskab og Omhu, hvormed Kejserinden paa Forhaand giver Regler for at undgaa Rivninger mellem hendes egne og de fremmede Søofficerer, der ikke er det russiske Sprog mægtige. Hun befaler, at Skibene i Arffs Eskadre (som d. 8. Juli bestod af 3 Krigs- og 13 Transportskibe) skulde blive sammen, baade i Hovedflaaden og paa særlige Expeditioner altid under Kommando af deres nuværende Chefer, „thi paa den ene Side fordrer vor egen Tjenestes Tarv det, og paa den anden Side ere vi forsikrede om at Kontra Admiral Arff ved Iver, Nidkjærhed og omhyggelig Opfyldelse af ethvert ham betroet Hverv vil bestræbe sig for at bekræfte det Ry, han hos Os har erhvervet som en tapper og erfaren Officer.“ Gagen som Kontra Admiral var 1850 Rubler foruden Løn til en Adjutant og en Skriver.

Den Undsætning af Skibe og Tropper, som Arff den 25 Decbr. s. A. bragte til Orlof (efter et Ophold i Kjøbenhavn fra

¹⁾ Meddelte af Tidsskriftets Redaktør.

²⁾ Obschtschij morskoj spisok III, St. Petersburg 1890, og navnlig Materialy dlja istorij russkago flota XI, St. Petersburg 1886.

³⁾ Datoerne for Arffs russiske Tjeneste ere angivne efter russ. Tidsregning.

13 Juli til 11 Aug.) var ikke længer saa paatrængende vigtig, som da Arff toges i russisk Tjeneste. Thi den 25 Juni s. A. havde Orloff vundet den glimrende Sejr ved Tsesme, hvor det lykkedes Russerne at opbrænde en tyrkisk Flaade paa 15 Linieskibe, 6 Fregatter og omtrent 50 mindre Fartøjer. Man ser ogsaa, at Arff strax fik en ugunstig Modtagelse af Spiridof, der 2 Febr. 1771 rapporterer til Orloff — og denne igen til Keiserinden — at Arff var gaaet tilsøs uden at være bedre forsynet end til et Østersøstogt og havde efterladt baade Proviant, Ankere og andre nødvendige Sager i Reval, som burde været medtagne. Bl. a. siges, at dennes eget Skib, der skulde have 66 Kanoner, kun var forsynet med 50. Om Skylden virkelig laa ene eller væsentlig hos Arff, lader sig dog ikke let oplyse.

Efter den tyrkiske Flaades Tilintetgørelse var der som antydet ikke længer saa meget i Arkipelaget at udrette. Arff krydsede i 1771 mellem Mitylene og Tenedos, hvor Nordmanden Curt Adelaer godt 100 Aar tidligere vandt sin Berømmelse, men allerede i Juni s. A. hjemsendtes han efter egen Begæring af Orloff, som heller ikke længer fandt hans Tjeneste nødvendig, principmæssig nødvendig vilde have fremmede Officerer i sin Flaade, og iøvrigt kritiserer Arff for hans lange Ophold undervejs og fordi hans Taffelpenge løber op til 300 Rubler om Maanedes.

I denne korte Tid fik Arff efter de russiske Kilder ikke Lejlighed til at udmærke sig ved nogen Krigsbedrift. Den ham betroede Flaade fik han dog uden større Uheld ført til sit Bestemmelsessted, og ved sin Afsked fra den russiske Tjeneste fik han en hædrende Pengegave paa 5000 Rubler.

En vis Glans hvilede stadig over hans Navn for hans Virksomhed i inden- og udenlandsk Tjeneste og fulgte ham selv i Graven eller rettere paa Ligkisten. For en halv Snes Aar siden fandt jeg nemlig blandt en Del Ligkisteplader, som i sin Tid vare blevne aftagne fra forskellige hensmuldrede Kister i Holmens Kirke og Kapel og i en medtaget Tilstand henlagte i et Kælderrum i samme, men som siden af Kirkens Arkitekt Hr. Prof. Fenger ere blevne smukt restaurerede og samlede op-

hængte paa en Væg i Holmens Kirkes Kapel, en Plade med følgende pompøse Indskrift:

Vandringsmand!
 Naar dit Øye forvildes imellem de mange Grave
 Naar ethvert: Stat Stille
 Griber Dig
 Og slipper dig igien
 Uden at fylde dit Hierte
 Med store Følelser
 Og dit Øye
 Med varm Graad
 Da skal denne Grav være dig som en Engel i Ørken.

* * * * *

Her hviler han
 denne fordum blandt os saa ædle
Johan Gerhard Arff
 Dansk Contre-Admiral
 Ridder af Frankrigs Orden for hans Fortieneste
 Fød den 2den Julii Aar 1723.
 Hældigen gift med Frøken Bolette Høyer
 d. 12de Junij 1767
 Med hvilken han avlede en Søn
 Død d. 5te Marti 1781.

* * * * *

En Krigere
 Som Europa har talt om med Agtelse
 Som Engelland har elsket
 Frankrig har hædret
 Rusland har været stolt af
 og Dannemark savner.

* * * * *

Men
 Iil og læs før Graaden blænder dit Øye
 Han ansaae alt dette som et Intet
 Imod Retskaffenhed
 Derfor tog han og den alene med sig
 For Guds Trone.
